

## **Posudek bakalářské práce**

### **Jitka FRIEDLOVÁ, Obraz Elišky Rejčky v historiografii,**

Ústav českých ději FF UK, Praha 2012, celkem 85 stran

vedoucí práce PhDr. Dana Dvořáčková, PhD.

Autorka zvolila jako téma bakalářské práce zhodnocení obrazu Elišky Rejčky v narativních a diplomatických pramenech ve snaze poukázat a pokusit se přehodnotit dosavadní názory na tuto panovnici v historiografii. Práce čítá celkem osm oddílů, přičemž v úvodu jsou nastíněny záměry, které ji vedly k volbě tématu, a to na základě studia vyprávěcích pramenů, hlavně Zbraslavské kroniky a nedílně i diplomatických pramenů, předně listin samotné královny. Jako druhou etapu si vytkla za cíl porovnat výpověď pramenů se závěry historiografie starší i současné.

V kapitole zvané metodika představuje podrobně záměr práce s akcentem na studium Zbraslavské kroniky, která se k Elišce Rejčce vyjadřuje v kontextu doby nejobsáhleji z dochovaných narativních pramenů. Vedle toho pak zmiňuje využití dalších soudobých i mladších děl 14. století. Nastiňuje rovněž zpracování listinného materiálu, který panovnice sama vydala, nebo je v něm zmíněna. Třetí kapitola představuje královnu Rejčku v politickém kontextu, kde se autorka vypořádala s dobovými reáliemi a popsala životní roli královny jako panovnice, matky, vdovy, mecenášky, včetně jejího vztahu s Jindřichem z Lipé. Čtvrtá kapitola se již přímo věnuje záměru práce. Jitka Friedlová analyzuje jednotlivé pasáže Zbraslavské kroniky, které se vyjadřují k Elišce Rejčce. Autorka zde postupně poměrně přesvědčivě dokládá a zároveň upozorňuje na tendenčnost kronikářova vyprávění, které vyvolává dojem kladných a záporných postav, přičemž do druhé jmenované skupiny patří Eliška Rejčka. Autorka rovněž upozorňuje na kontrasty u vždy kladného hodnocení Elišky Přemyslovny a vždy spíše negativního vnímání Elišky Rejčky. Ve druhé části kapitoly poukazuje na další kroniky, a to Dalimilovu, Kroniku Otakara Štýrského a Kroniky doby Karlovy. V následující probírá podrobně obsah diplomatického materiálu, který se týká finančních transakcí a majetku Rejčky, jímž disponovala z pozice vdovy. Součástí kapitoly je i rozbor titulatury. Konfrontuje zde tituly, jež používá ve vztahu ke královně hlavně Zbraslavská kronika, resp. její druhý autor Petr Žitavský s listinným materiálem. V šesté kapitole pak posuzuje dosavadní historiografii s upozorněním na časté přejímání negativního obrazu o této panovnici, a to právě po vzoru Zbraslavské kroniky.

Autorka na základě výše uvedeného dospěla k závěrům, že klíčový význam na pojetí Elišky Rejčky v soudobé odborné literatuře drží Zbraslavská kronika, přičemž konstatuje, že zde dochází k záměrnému vykreslení negativního obrazu Petrem Žitavským oproti vždy kladně hodnoceným panovnicím Gutě Habsburské a její dceři Elišce Přemyslovně. Zdařile upozorňuje také na to, že Petr Žitavský využíval pro tento způsob u vyhranění jednotlivých charakterů i soudobé filozoficko-křesťanské názory na roli ženy ve společnosti, tedy v pojetí popisu ideální panovnice a vystižení jejich záporného protějšku, zde negativní dějinné role Rejčky. Rozlišování na dobré a špatné vládcy využil Petr Žitavský také v případě postižení negativní role Anny Přemyslovny a kladné role Elišky Přemyslovny, a rovněž i mužů – např. Jindřicha Korutanského proti Janu Lucemburskému. Přes oprávněné upozornění na tendenčnost vyprávění Petra Žitavského nelze však nevnímat, že chování Rejčky ve vztahu k Jindřichovi z Lipé neodpovídalo dobovým konvencím a budilo vcelku pochopitelně negativní ohlas, tím spíše u vzdělaného klerika. V tomto světle si problematika žádá do budoucna širší propracování. Nicméně autorka dobře poukázala na to, že Rejčka si ve své politické roli, kdy např. změnila tábor za habsburský a posléze podpořila mladého krále Jana, byla plně vědoma a vystupovala sama jako významná postava na politické scéně, navíc za dobré finanční situace, a nebyla tedy nástrojem v rukou Jindřicha z Lipé, jak uvádí některé závěry odborné literatury. Správně tedy poukazuje na literaturou nedoceněné ambice této ženy, která byla vlivem okolností odsunuta od centra dění, resp. pražského dvora. K otázkám, které jsou spíše náznakem možností dalšího studia bych radila porovnání královniny titulatury i s jinými panovnicemi a jejich případné použití i v jiných narativních pramenech, neboť ty vznikají z odlišného popudu, než diplomatické prameny, kde je titulatura cizelována zcela jednoznačně a záměrně. Zde se však snažila autorka poukázat hlavně na to, že Petr Žitavský záměrně titulaturu Rejčky zamlčoval, nebo lépe neuváděl, což činil obdobně i v případě Anny Přemyslovny, manželky Jindřicha Korutanského. Dobrým nakročením pro budoucí studium je rovněž poukázání na potřebu podrobnějšího zkoumání komunikace Rejčky a krále Jana, které bylo provázáno finančními závazky. Zdařile rovněž Jitka Friedlová pokazuje na to, že historiografie na jedné straně charakterizuje mecenášství Rejčky více jako rozmařilost, než jako dobový jev urozených žen, který byl zcela obvyklý. Tento obraz je pak zcela odlišný od toho, jak její mecenášství hodnotí historiografie umění.

Závěrem bych ráda vyzdvihla, že autorka v práci nejen předložila řadu problémů, které si žádají do budoucna hlubšího rozpracování, ale prokázala schopnost analytického přístupu při řešení otázek a práci z prameny, včetně schopnosti jednotlivé výsledky vzájemně komparovat do většího celku. Oceňuji rovněž množství pramenů a literatury, které

zpracovala. Stylisticky je práce slušná a celkově splňuje kritéria kladená na bakalářskou práci.  
Doporučuji proto k obhajobě a k hodnocení známkou výborně.

V Praze dne 28.8.2012

Dana Dvořáčková